

QUYỀN CỦA NGƯỜI THỪA KẾ ĐỐI VỚI NGHĨA VỤ TÀI SẢN DO NGƯỜI CHẾT ĐỂ LẠI - DƯỚI GÓC ĐỘ SO SÁNH BỘ LUẬT DÂN SỰ PHÁP

■ ThS. NCS. NGUYỄN THỊ PHƯƠNG*

Tóm tắt: Bài viết phân tích, so sánh quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản do người chết để lại giữa Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam và Bộ luật Dân sự Pháp; từ đó, chỉ ra những điểm tương đồng và khác biệt giữa các quy định của hai Bộ luật và kiến nghị hoàn thiện Bộ luật Dân sự năm 2015 trong việc giải quyết các vấn đề liên quan đến quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản do người chết để lại.

Từ khóa: Quyền của người thừa kế; nghĩa vụ tài sản; di sản.

Nhận bài: 10/02/2025

Hoàn thành biên tập: 25/02/2025

Duyệt đăng: 06/3/2025

RIGHTS OF HEIRS TO PROPERTY OBLIGATIONS LEFT BY THE DECEASED - FROM A COMPARATIVE PERSPECTIVE OF THE FRENCH CIVIL CODE

Abstract: The article analyzes and compares the rights of heirs to property obligations left by the deceased between the 2015 Civil Code of Vietnam and the French Civil Code; thereby, pointing out the similarities and differences between the provisions of the two Codes and making recommendations to improve the 2015 Civil Code in resolving issues related to the rights of heirs to property obligations left by the deceased.

Keywords: Rights of heirs; property obligations; inheritance.

Article received: 10/02/2025

Editing completed: 25/02/2025

Approved for publication: 06/3/2025

Đặt vấn đề

Thừa kế tài sản không chỉ đơn thuần là quyền nhận tài sản mà còn kèm theo các nghĩa vụ tài sản. Điều này đòi hỏi người thừa kế phải tuân theo những quy định pháp luật cụ thể để bảo đảm sự công bằng cho các bên liên quan, gồm chủ nợ, các đồng thừa kế và người được thụ hưởng di sản. Vì vậy, việc quy định rõ quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản do người chết để lại là vấn đề pháp lý quan trọng. Di sản gồm tài sản: tài sản riêng và phần tài sản nằm trong phần tài sản với người khác. Người thừa kế bên cạnh việc hưởng di sản thừa kế còn có trách nhiệm tiếp nhận các nghĩa vụ tài sản khác, gồm các nghĩa vụ đối với Nhà nước, cá nhân, cơ quan, tổ chức và các chi phí phát sinh từ thừa kế. Điều này đặt ra vấn đề về trách nhiệm của người thừa kế trong việc tiếp nhận và xử lý di sản,

cũng như cách thức họ được bảo vệ trước các nghĩa vụ tài sản không mong muốn.

Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam đã có những quy định về quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản. Tuy nhiên, nhiều quy định chưa được cụ thể hóa và chưa đáp ứng thực tiễn đặt ra, dẫn đến rủi ro cho cả người thừa kế và chủ nợ. Bộ luật Dân sự Pháp, với hệ thống quy định lâu đời và chặt chẽ, đã có những cơ chế bảo vệ quyền lợi cho người thừa kế, đồng thời, bảo đảm quyền lợi của chủ nợ một cách hiệu quả hơn. Trên cơ sở nghiên cứu, so sánh quyền và nghĩa vụ của người thừa kế đối với di sản có nghĩa vụ tài sản giữa hai Bộ luật Dân sự của Việt Nam và Pháp, chỉ ra một số điểm tương đồng và khác biệt, từ đó, giúp làm rõ các khía cạnh pháp lý và đề xuất những kiến nghị nhằm cải thiện và bảo vệ quyền lợi của các bên liên quan trong quá trình thừa kế.

* Trường Đại học Kinh tế - Luật, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

1. Quy định của Bộ luật Dân sự năm 2015 về quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản do người chết để lại

Với tư cách là chủ thể trong quan hệ thừa kế, Bộ luật Dân sự năm 2015 quy định người thừa kế được phép thực hiện những hành vi nhất định theo ý chí của mình và phù hợp với quy định của Bộ luật này. Liên quan đến thực hiện nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại, người thừa kế có quyền sau:

Thứ nhất, người thừa kế được quyền tiếp nhận thực hiện nghĩa vụ hoặc từ chối không thực hiện nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại.

Người thừa kế được quyền nhận di sản đồng nghĩa việc họ tiếp nhận thực hiện nghĩa vụ. Ngược lại, nếu họ từ chối nhận di sản, tức là họ không thực hiện nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại. Trước hết, người thừa kế được quyền hưởng di sản do người chết để lại theo di chúc hoặc theo pháp luật. Đây là một trong những quyền thừa kế cơ bản nhất được ghi nhận vào thời điểm mở thừa kế. Khi nhận di sản, người thừa kế phải chấp nhận thực hiện nghĩa vụ tài sản trong giới hạn giá trị phần di sản được hưởng. Việc người thừa kế nhận di sản sẽ làm phát sinh nghĩa vụ thanh toán các nghĩa vụ tài sản và chi phí liên quan đến thừa kế. Khi đó, sự ràng buộc về quyền và nghĩa vụ được rõ ràng, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp cho các chủ thể liên quan. Theo quy định của pháp luật hiện hành, để thực hiện quyền nhận di sản, tùy vào trường hợp cụ thể, người thừa kế có thể xác lập một trong hai giao dịch: khai nhận di sản hoặc thỏa thuận phân chia di sản. Nội dung này được quy định tại Bộ luật Dân sự năm 2015, Luật Đất đai năm 2024, Luật Nhà ở năm 2023, đặc biệt, tại các điều 59, 60 Luật Công chứng năm 2024.

Ngoài ra, người thừa kế có thể từ chối nhận di sản: “Việc từ chối nhận di sản phải được thể hiện trước thời điểm phân chia di sản” (khoản 3 Điều 620 Bộ luật Dân sự năm 2015). Việc từ chối được chấp nhận nếu không nhằm trốn tránh nghĩa vụ tài sản đối với bên thứ ba.

Quyền này cho phép người thừa kế không phải chịu trách nhiệm đối với các khoản nợ gắn liền với di sản nếu họ từ chối thừa kế. Đây là một trong những quy định hướng tới bảo vệ quyền lợi của người thừa kế, khi họ trở thành chủ thể thực hiện các nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại. Về thủ tục từ chối nhận di sản, Bộ luật Dân sự năm 2015 quy định chủ yếu về mặt thời gian, hình thức và điều kiện để được từ chối. Cụ thể, việc từ chối nhận di sản phải được lập thành văn bản và gửi đến người quản lý di sản, những người thừa kế khác, người được giao nhiệm vụ phân chia di sản để biết; việc từ chối nhận di sản phải được thể hiện trước thời điểm phân chia di sản. Đặc biệt, việc từ chối không nhằm trốn tránh việc thực hiện nghĩa vụ tài sản của mình đối với người khác và nằm trong khoảng thời hạn từ thời điểm mở thừa kế đến trước thời điểm phân chia di sản (khoản 1, khoản 3 Điều 620 Bộ luật Dân sự năm 2015).

Thứ hai, quyền giới hạn trách nhiệm trong phạm vi di sản.

Khi người thừa kế nhận di sản, điều đó có nghĩa họ phải có trách nhiệm thanh toán các nghĩa vụ về tài sản cũng như các chi phí phát sinh từ thừa kế. Tuy nhiên, người thừa kế có quyền chỉ chịu trách nhiệm về các khoản nợ và nghĩa vụ tài sản trong giới hạn giá trị di sản thực nhận. Nghĩa là, nếu tài sản không đủ để thanh toán toàn bộ các khoản nợ, người thừa kế không phải lấy tài sản cá nhân của mình để trả nợ thay. Mặc dù vậy, trong trường hợp di sản đã chia, nếu người thừa kế nào muốn trả nợ vượt quá phần tài sản họ được nhận thì Bộ luật Dân sự năm 2015 vẫn cho phép (khoản 3 Điều 615). Người thừa kế có quyền thỏa thuận với nhau về cách phân chia di sản và thực hiện nghĩa vụ tài sản. Điều này có thể gồm phân bổ trách nhiệm trả nợ theo giá trị phần di sản mà mỗi người nhận được hoặc thỏa thuận để một người thừa kế thực hiện nghĩa vụ tài sản thay cho những người còn lại, tùy vào sự đồng ý giữa các bên. Với việc công nhận quyền này, cho phép các đồng thừa kế có sự linh hoạt trong việc giải quyết

tài sản và nghĩa vụ tài sản của người chết, miễn là tuân thủ quy định của Bộ luật Dân sự năm 2015 và bảo vệ quyền lợi của các bên liên quan.

2. Quy định của Bộ luật Dân sự Pháp về quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản do người chết để lại và kinh nghiệm cho Việt Nam

Bộ luật Dân sự Pháp quy định về quyền của người thừa kế liên quan đến nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại như sau:

Thứ nhất, quyền tiếp nhận hoặc từ chối thực hiện nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại.

Người thừa kế được quyền lựa chọn thực hiện nghĩa vụ hoặc không thực hiện nghĩa vụ thông qua hành động lựa chọn việc thừa kế di sản. So với Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam, Bộ luật Dân sự Pháp cho phép người thừa kế linh hoạt hơn với ba lựa chọn khác nhau. Cụ thể:

(i) Chấp nhận thực hiện nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại trong phạm vi di sản để lại - người thừa kế chấp nhận thừa kế trong phạm vi tài sản ròng (Điều 787 Bộ luật Dân sự Pháp)¹.

Bộ luật Dân sự Pháp quy định người thừa kế bày tỏ ý định chấp nhận di sản phải được biểu hiện dưới một hình thức và phải theo trình tự, thủ tục cụ thể. Theo đó, tuyên bố chấp nhận di sản phải được lập tại Ban Lục sự của Tòa sơ thẩm trong phạm vi quản hạt nơi mở thừa kế hoặc tại văn phòng công chứng. Tuyên bố nêu rõ nơi cư trú duy nhất, có thể là nơi cư trú của một trong những người chấp nhận thừa kế trong phạm vi tài sản

ròng của di sản thừa kế hoặc của người phụ trách xử lý di sản. Nơi cư trú phải nằm ở Pháp. Tuyên bố được ghi vào sổ và được công bố ở quy mô toàn quốc, có thể thực hiện qua đường thư điện tử². Tuyên bố được lập kèm theo một bản kê khai di sản thừa kế, trong đó, ước lượng từng hạng mục tài sản có và tài sản nợ. Bản kê phải được lập bởi một đầu giá viên tư pháp, thừa phát lại hoặc công chứng viên, căn cứ theo luật và quy định của từng nghề nói trên³. Bản kê khai phải được nộp lên Tòa án trong thời hạn 02 tháng kể từ thời điểm tuyên bố nhận thừa kế. Người thừa kế có thể yêu cầu Tòa án gia hạn thêm thời gian nếu có lý do nghiêm trọng và chính đáng khiến họ không thể nộp bản kê khai đúng hạn. Trong trường hợp này, thời hạn 02 tháng sẽ được tạm hoãn kể từ thời điểm yêu cầu gia hạn. Việc nộp bản kê cũng phải được công bố như tuyên bố chấp nhận di sản thừa kế. Nếu không nộp bản kê khai trong thời hạn quy định, người thừa kế được coi là đã chấp nhận di sản thừa kế vô điều kiện. Các chủ nợ của người để thừa kế và người được di tặng một khoản tiền theo di chúc nếu chứng minh được tư cách của mình, có thể tra cứu bản kê khai và được cấp bản sao. Họ có thể yêu cầu được thông tin khi có nội dung công bố mới⁴.

(ii) Chấp nhận di sản toàn bộ và không giới hạn

Ngoài việc người thừa kế được quyền chấp nhận di sản có điều kiện thì người thừa kế còn có thể chấp nhận di sản thừa kế toàn bộ và không giới hạn (Điều 782, 783 Bộ luật Dân sự Pháp)⁵. Đây chính là biểu hiện của mô hình kế tục nhân thân, có nghĩa là người

1. Xem nguyên văn Điều 787 Bộ luật Dân sự Pháp tại https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165766/#LEGISCTA000006165766, truy cập ngày 07/01/2025.

2. Điều 788 Bộ luật Dân sự Pháp, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165766/#LEGISCTA000006165766, truy cập ngày 07/01/2025.

3. Điều 789 Bộ luật Dân sự Pháp, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165766/#LEGISCTA000006165766, truy cập ngày 07/01/2025.

4. Điều 790 Bộ luật Dân sự Pháp, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165766/#LEGISCTA000006165766, truy cập ngày 07/01/2025.

5. Code civil, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006136273/#LEGISCTA000006136273, truy cập ngày 07/01/2025.

thừa kế kế thừa toàn bộ sản nghiệp của người quá cố gồm tất cả các tài sản “có” và tài sản “nợ”. Việc chấp nhận hưởng di sản thừa kế có thể được thể hiện rõ ràng hoặc ngầm hiểu. Chấp nhận rõ ràng khi người thừa kế tự nhận mình là người thừa kế trong một văn bản công chứng hoặc văn bản viết tay. Chấp nhận ngầm hiểu khi người thừa kế thực hiện một hành động chỉ có thể thực hiện với tư cách là người thừa kế. Điều 783 Bộ luật Dân sự Pháp bổ sung rằng, bất kỳ hành vi chuyển nhượng, bán hoặc từ bỏ quyền lợi di sản nào của người thừa kế (dù là có trả tiền hay không) đều sẽ đồng nghĩa với việc chấp nhận toàn bộ di sản.

(iii) Người thừa kế từ chối nhận di sản

Trong trường hợp người thừa kế từ bỏ quyền thừa kế⁶, đồng nghĩa với việc họ không phải chịu trách nhiệm về các khoản nợ hiện có và họ cũng không phải là người thừa kế. Việc từ chối nhận di sản không được ghi nhận bằng suy đoán. Để có thể đối kháng với các bên thứ ba, việc từ chối nhận di sản thừa kế do người thừa kế toàn bộ hoặc một phần di sản có thể được gửi hoặc nộp tại Tòa án thuộc phạm vi quản hạt nơi mở thừa kế hoặc tại văn phòng công chứng. Trong vòng 01 tháng kể từ khi nhận được tuyên bố từ chối nhận thừa kế, công chứng viên phải gửi bản sao của tuyên bố này đến Tòa án thuộc phạm vi quản hạt nơi mở thừa kế.

Khi đó, người từ chối nhận di sản không có nghĩa vụ thanh toán các khoản nợ và nghĩa vụ phát sinh từ thừa kế. Tuy nhiên, người này có nghĩa vụ thanh toán một phần chi phí mai táng của người chết cùng với tôn thuộc hoặc ti thuộc (cha mẹ hoặc con) được hưởng di sản mà người đó đã từ chối.

Thứ hai, quyền giới hạn trách nhiệm trong phạm vi di sản.

Tại Pháp, việc người thừa kế quyết định lựa chọn chấp nhận di sản và từ chối nhận di sản để lại có hệ quả pháp lý khác nhau. Liên quan đến quyền giới hạn trách nhiệm trong phạm vi di sản, người thừa kế có thể chọn chấp nhận trong giới hạn tài sản ròng. Điều này giúp họ giới hạn trách nhiệm chỉ trong phạm vi tài sản được thừa hưởng, tránh ảnh hưởng đến tài sản cá nhân nếu giá trị di sản không đủ để thanh toán hết nợ. Với lựa chọn này, có thể giúp người thừa kế tránh trộn lẫn tài sản cá nhân với di sản thừa kế, bảo toàn toàn bộ các quyền đã có từ trước đối với tài sản của người chết và chỉ có trách nhiệm thực hiện nghĩa vụ thanh toán đối với các khoản nợ thuộc di sản thừa kế trong phạm vi giá trị của những tài sản được nhận. Như vậy, nếu người thừa kế chấp nhận di sản thừa kế ròng thì chỉ chịu trách nhiệm trong phạm vi giá trị của những tài sản mà họ được nhận.

Thứ ba, quyền yêu cầu giảm nhẹ trách nhiệm với các khoản nợ không biết trước.

Ngoài hai quyền trên, người thừa kế còn được quyền yêu cầu giảm nhẹ trách nhiệm đối với các khoản nợ mà họ không biết trước đó⁷. Theo đó, sau khi chấp nhận toàn bộ di sản không giới hạn, người thừa kế không thể rút lại quyết định hoặc thay đổi thành chấp nhận trong giới hạn tài sản ròng. Tuy nhiên, người thừa kế có thể yêu cầu giảm trách nhiệm đối với các khoản nợ mà họ không biết tại thời điểm chấp nhận, nếu những khoản nợ này gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến tài sản cá nhân của họ. Đây là một trong những quy định hướng tới bảo vệ quyền của người thừa kế tránh phải gánh chịu những nghĩa vụ tài sản mà họ không mong muốn.

Thứ tư, quyền yêu cầu kê khai và xác định giá trị di sản trước khi thực hiện nghĩa vụ tài sản.

6. Từ Điều 804 đến Điều 808 Bộ luật Dân sự Pháp, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006150144/, truy cập ngày 07/01/2025.

7. Điều 786 Bộ luật Dân sự Pháp, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006431550, truy cập ngày 07/01/2025.

Quyền yêu cầu kê khai và xác định giá trị di sản trước khi thực hiện nghĩa vụ tài sản được quy định trong các điều khoản về việc chấp nhận di sản trong giới hạn tài sản rỗng. Tại Điều 793 Bộ luật Dân sự Pháp quy định cho phép người thừa kế yêu cầu chấp nhận di sản trong giới hạn tài sản rỗng. Khi thực hiện quyền này, người thừa kế chỉ chịu trách nhiệm thanh toán các khoản nợ và nghĩa vụ trong phạm vi giá trị thực của tài sản nhận được. Điều này đòi hỏi việc kê khai và đánh giá giá trị của di sản để xác định tài sản rỗng. Các quy định liên quan đến thủ tục kê khai di sản, trong trường hợp chấp nhận có điều kiện, người thừa kế phải thực hiện kê khai tài sản chính thức nhằm bảo đảm minh bạch và xác định rõ giá trị tài sản cũng như các khoản nợ phải trả. Điều này giúp bảo vệ quyền lợi của người thừa kế và các bên liên quan, đồng thời, giúp người thừa kế nắm rõ giá trị thực tế của di sản trước khi chấp nhận trách nhiệm. Các điều khoản về thủ tục và thời hạn nộp hồ sơ quy định việc kê khai tài sản phải được hoàn tất trong thời hạn nhất định (thường là trong vòng 04 tháng kể từ khi người thừa kế bắt đầu thủ tục thừa kế). Nếu người thừa kế không tuân thủ thời hạn hoặc từ bỏ thủ tục này, có thể coi như họ đã chấp nhận di sản vô điều kiện.

Từ những phân tích trên cho thấy, quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ về tài sản do người chết để lại giữa Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam và Bộ luật Dân sự Pháp có những điểm tương đồng và khác biệt như sau:

Một là, về quyền từ chối hoặc chấp nhận di sản. Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam và Bộ luật Dân sự Pháp đều công nhận quyền của người thừa kế trong việc lựa chọn từ chối hoặc chấp nhận di sản. Khi người thừa kế từ chối di sản, họ không phải chịu trách nhiệm đối với các nghĩa vụ tài sản và các chi phí liên quan đến thừa kế. Tuy nhiên, so với Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam, Bộ luật Dân sự Pháp cho phép người thừa kế thêm một

lựa chọn là chấp nhận di sản toàn bộ và không giới hạn. Trường hợp người thừa kế chấp nhận di sản trong giới hạn tài sản rỗng phải tuân theo thủ tục chặt chẽ. Người thừa kế phải lập bản kê khai di sản và nộp cho Tòa án hoặc công chứng viên trong một khoảng thời gian nhất định, nếu không sẽ bị xem là chấp nhận di sản toàn bộ. Việc quy định chặt chẽ về thủ tục chấp nhận di sản giúp bảo vệ quyền lợi của người thừa kế, tránh trường hợp họ phải thanh toán nghĩa vụ tài sản vượt quá giá trị di sản để lại. Đồng thời, chủ nợ và các chủ thể có quyền sẽ có cơ sở để yêu cầu người thừa kế thực hiện nghĩa vụ và thực hiện trong phạm vi nào.

Trên cơ sở đó, Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam cần bổ sung một lựa chọn cho người thừa kế chủ động lựa chọn chấp nhận di sản trong phạm vi tài sản rỗng hay chấp nhận thanh toán các nghĩa vụ vượt quá phạm vi giá trị di sản của người chết để lại. Với bất kỳ một lựa chọn nào, người thừa kế cũng cần phải thể hiện bằng hình thức văn bản. Văn bản này cần đính kèm một danh mục di sản gồm tài sản “có” và tài sản “nợ” của người chết.

Hai là, quyền giới hạn trách nhiệm trong phạm vi di sản. Cả hai Bộ luật đều cho phép người thừa kế giới hạn trách nhiệm trong phạm vi giá trị tài sản được thừa kế. Người thừa kế chỉ phải chịu trách nhiệm thanh toán các nghĩa vụ tài sản trong giới hạn của di sản mà họ nhận, tránh việc phải sử dụng tài sản cá nhân để trả nợ cho người chết. Tuy nhiên, Bộ luật Dân sự Pháp còn quy định thêm, người thừa kế được quyền yêu cầu giảm nhẹ trách nhiệm đối với các khoản nợ mà người thừa kế không biết khi chấp nhận di sản. Quy định này bảo vệ quyền của người thừa kế một cách rõ ràng, tránh ảnh hưởng nghiêm trọng đến tài sản cá nhân.

Thứ ba, quy định về lập bản kê khai di sản. Cả hai Bộ luật đều quy định về việc lập bản kê khai di sản khi người thừa kế cần xác định rõ giá trị của di sản và

nghĩa vụ tài sản. Điều này giúp bảo đảm quyền lợi và tránh việc người thừa kế phải chịu trách nhiệm vượt quá khả năng của mình. Theo quy định tại Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam, hoạt động lập bản kê khai di sản thuộc trách nhiệm của người quản lý di sản do người di chúc lập hoặc do người thừa kế thỏa thuận lựa chọn. Tuy nhiên, Bộ luật chưa quan tâm nhiều đến vấn đề lập danh mục di sản của người quản lý di sản. Trong khi, một danh mục di sản có thể được xem là “vách ngăn” giúp người thừa kế biết phạm vi thanh toán nghĩa vụ tài sản và các chi phí liên quan đến thừa kế. Trong khi đó, Bộ luật Dân sự Pháp quy định rõ về thời hạn nộp bản kê khai di sản (thường trong vòng 40 tháng). Nếu không nộp đúng hạn, người thừa kế có thể bị xem là chấp nhận di sản vô điều kiện.

Trên cơ sở đó, Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam cần quy định chi tiết về vấn đề lập danh mục di sản; nên quy định thời hạn nhất định cho việc lập danh mục di sản nhằm tránh tình trạng trì hoãn hoặc nhầm lẫn về tài sản và nợ. Từ đó, có thể tạo hành lang pháp lý cân bằng quyền và lợi ích giữa người thừa kế và các chủ thể khác, đặc biệt, chủ nợ của người đã chết.

Kết luận

Thông qua việc phân tích, so sánh quyền của người thừa kế đối với nghĩa vụ tài sản do người chết để lại trong Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam và Bộ luật Dân sự Pháp, nghiên cứu đã chỉ ra một số điểm tương đồng và khác biệt đáng chú ý giữa hai Bộ luật. Bộ luật Dân sự Pháp với các quy định linh hoạt và chi tiết đã cung cấp cho người thừa kế những lựa chọn rõ ràng và bảo đảm quyền lợi cá nhân cao hơn, đặc biệt, trong việc giới hạn trách nhiệm và bảo vệ tài sản cá nhân khỏi các khoản nợ không dự đoán trước. Trong khi, Bộ luật Dân sự năm 2015 của Việt Nam dù đã có các quy định cơ bản nhằm bảo vệ quyền lợi của người thừa kế, nhưng còn thiếu những cơ chế bảo vệ chặt chẽ và các quy trình rõ ràng để

giúp người thừa kế quản lý và xử lý di sản hiệu quả hơn. Những kinh nghiệm rút ra từ Bộ luật Dân sự Pháp có thể là nền tảng hữu ích để Việt Nam nghiên cứu tiếp thu có chọn lọc nhằm hoàn thiện Bộ luật Dân sự năm 2015, đặc biệt, trong việc bổ sung các lựa chọn chấp nhận di sản có điều kiện, quy định thủ tục kê khai tài sản di sản và xác định rõ trách nhiệm của người thừa kế trong phạm vi tài sản thực nhận. Việc hoàn thiện các quy định Bộ luật Dân sự năm 2015 về quyền và nghĩa vụ của người thừa kế đối với di sản có nghĩa vụ tài sản không chỉ bảo vệ lợi ích chính đáng của người thừa kế mà còn góp phần vào việc ổn định các quan hệ tài sản, tạo sự minh bạch và công bằng trong quá trình thừa kế. Điều này tạo nền tảng vững chắc cho pháp luật về thừa kế tiến bộ, đồng thời, bảo đảm hài hòa lợi ích của các bên liên quan và tạo điều kiện thuận lợi cho việc áp dụng Bộ luật Dân sự năm 2015 hiệu quả trong thực tiễn. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Gia Bảo, “Người được hưởng thừa kế có phải thực hiện nghĩa vụ tài sản do người đã mất để lại hay không?”, <https://danchuphapluat.vn/nguoi-duoc-huong-thua-ke-tai-san-co-phai-thuc-hien-nghia-vu-tai-san-do-nguoi-da-mat-de-lai-hay-khong>, truy cập ngày 07/01/2025.
2. Nguyễn Minh Tuấn (2003), “Bàn về quyền và nghĩa vụ của người thừa kế”, Tạp chí Luật học, số 4, Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Phương, “Chủ thể thực hiện nghĩa vụ tài sản do người chết để lại theo quy định Bộ luật Dân sự năm 2015”, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, kỳ 1 (số 380), tháng 5 năm 2023.
4. Phan Thành Nhân (2019), “Một số vướng mắc về người thừa kế theo pháp luật và đề xuất, kiến nghị”, Tạp chí Tòa án nhân dân.
5. Ré publique Francaise, Code civil, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165525/#LEGISCTA000006165525, truy cập ngày 07/01/2025.